

עיתון שיתופי – תוצר לדוגמה

סמל שאלון

תשפ"ו

22.06.1949

המחיר: 13.50 ש"ח כולל מע"מ
למנוי: 1234*

חדשות בית הספר

אלטלנה-נדנדה : מלחמת אחים בתוך מלחמת קיום
אונייה מלאה בעולים ונשק מגיעה לחופי הארץ בימי ההפוגה במלחמת העצמאות.
למה זה כמעט נגמר במלחמת אחים?

"אלטלנה" עולה בלהבות ליד חופי תל אביב (מול חוף פרישמן), צילום מאת הנס חיים פין – 22.6.1948

מאת שלו יריב, ירון אלמוג

זה קרה במהלך חודש יוני. בדיוק לפני שנה. מדינת ישראל הצעירה היתה כבת כחודש. שלושה שבועות קודם לארוע המטלטל הוקם צבא ההגנה לישראל שמטרתו להחליף את המחותרות – ההגנה האצ"ל והלח"י. אצ"ל ולח"י פחות התלהבו מהארגון הצבאי החדש שהוקם אך בסופו של דבר הצטרפו לשורותיו.

מלחמת העצמאות שהתרחבה עם הקמת המדינה למול חמשת צבאות ערב, נכנסה להפוגה קצרה. היה זה זמן טוב להביא לארץ עולים חדשים וכמובן ועל אף האיסור, להבריח נשקים בזמן ההפוגה ולקראת המשך הלחימה. את זה בדיוק ניסו להשיג חברי האצ"ל. שהצליחו לשים ידם שנה קודם על ספינת נשק ישנה ממלחמת העולם השנייה עם כמויות נשק בלתי מבוטלות. על סיפונה היו גם כ-930 ניצולי שואה אבל בעיקר נשק. המון נשק: 5000 רובים בריטים, 3 מיליון כדורים לרובים ולתת-מקלעים, 250 מקלעי 'ברן', 250 סטנים, 150 מקלעי 'שפנדאו', 50 מרגמות כבדות, 5000 פגזים למרגמות אלה וכמות ניכרת של חומרי-נפץ (ח. רגב, א. אורן, מט"ח). שום דבר לא הכין את ההתפתחות שתקרה כשהאנייה תתקרב לחופי הארץ: בן גוריון אמר בצורה מאוד ברורה: הקמנו את צה"ל וכעת כל נשק שמגיע לארץ חייב להגיע אך ורק לצה"ל.

אך הנשק נרכש לפני הקמת המדינה ואנשי האצ"ל ייעדו לפחות שחלק מהנשק יגיע ישירות לאנשיהם, בדגש על חברי אצ"ל בירושלים. החל משא ומתן שלא צלח בין מפקד האצ"ל בגין (שלא ידע תחילה על הגעת האנייה) לבין הממשלה בראשות בן גוריון. אז הציב האלוף דן אבן אולטימטום לבגין: למסור בתוך 10 דקות את מטען האונייה ולבוא לשיחה בפיקוד העליון. בגין ראה בכך עלבון, ובעקבות זאת אלטלנה עברה לכיוון חופי תל אביב, שם המתינו לה אנשי אצ"ל. בן-גוריון לא הסכים לכל פשרה וראה בפרשה מרד נגד המדינה וצבאה. אנשי האונייה הורידו סירה ובה נשק, בניסיון לחמש את אנשי האצ"ל, שהיו על החוף וניסו לכבוש את מלון 'ריץ', שבו שכן מטה הפלמ"ח, תוך שהם צרים עליו מספר שעות. בתגובה החלו לירות מהחוף לעבר הסירה. חילופי האש נמשכו מספר שעות. בשעות הצהריים קיבל יגאל אלון, מפקד הפלמ"ח, את הפיקוד על המערכה בתל-אביב. הוא גייס כוחות מחטיבות 'יפתח', 'כרמלי' ו'הנגב', ותכנן להשתלט באמצעותם על יעדים של האצ"ל ועל יחידותיו בצה"ל (מט"ח). בארבע אחר-הצהרים התקבלה החלטה דרמטית כשבן-גוריון הורה ליגאל ידן להפגیز את האונייה. תותח שהוצב ב'מחנה יונה' (מלון 'הילטון' היום) פתח באש, פגע באונייה והיא החלה לבעור. אנשיה החלו לקפוץ למים - מאוחר יותר טענו חלקם כי ירו לעברם בהיותם במים - וכעבור כשעה החלו התפוצצויות באונייה. לאצ"ל היו 16 הרוגים ו-10 פצועים בפעולה, לצה"ל 3 הרוגים. פרשה מטלטלת זו יצרה משבר מדיני. חלק גדול מהנשק טבע ולא היה ראוי לשימוש. סיפור קשה בימים בהם המדינה נלחמה על קיומה וכל נשק היה משמעותי. אולם סיום הסיפור במעצרו של 200 מחברי האצ"ל ובכניעת הארגון והשתלבותו בצה"ל. נכון שבסיום ההפוגה סיים צה"ל את המלחמה עם הישגים כבירים למדינת ישראל, שגדלה מעבר לשטח שיועד לה במסגרת תוכנית החלוקה אך החור שנפער לא במהרה יימחק.

טור דעה

מנהיגותו של בן גוריון בזכות התותח הקדוש מאת ירון אלמוג

**לא בכדי בחר בן גוריון לכנות את התותח שירה
"התותח הקדוש". תותח הדמוקרטיה הישראלית
מאז ועד היום**

אירוע אלטלנה הוא אירוע טראגי אבל מה שחובה
לקחת ממנו הוא את מה שקרה לאחריו – ארגון
אצ"ל לא ניסה שוב לפעול כארגון עצמאי או לצאת
כנגד צה"ל ושלטונו של בן גוריון. בעצם לא היה
שום ארגון צבאי כזה או אחר שחשב בכלל לנסות
לנקוט בפעולה קיצונית כפי שבוצעה באוניית
אלטלנה. לדעתי הסיבה לכך היא אחת – מנהיגותו
חסרת הפשרות של דוד בן גוריון.

ועדת המצב שהתכנסה בחיפה יום לאחר המקרה
קבעה: "בשעה גורלית זו כשמדינתנו עומדת מול
התקפות אויבים אשר קמו להחריבה בעודה
באיבה, יצאו פורקי המרות הלאומיות להתנקשות
גלויה בריבונותה של ממשלתנו... מעשה זה היה
בגידה חמורה ותקיעת סכין בגב אומה הנאבקת על
קיומה ועתידה וחבלה זדונית בצבא ישראל
במלחמתו" (הארץ, 1948).

האונייה "אלטלנה", שהגיעה לישראל מצרפת
ב-20 ביוני 1948, לא היתה אוניית מעפילים
תמימה, אלא אוניית עולים עמוסה נשק, שהשיטו
לכאן פורעי חוק חברי אצ"ל. שלא הכירו בסמכות
ובריבונות של ממשלת ישראל. הם לא דיווחו מראש
על הפלגתם; הם התעלמו מהקמת צה"ל ומפירוק
המחתרות; פעלו מאחורי הגב של מפקדם, שדרש
מהם לסגת (על אף שיצא להגנתם). היתה חובה
להיאבק במעשה בגידה ביד קשה.

ראיון

ראיון בסלון עם מנחם בגין - אצ"ל הכל בסדר

מאת שלו יריב

**היתה זו שעתנו הגדולה, חבל שזה לאחר
מחיר כבד**

פרשת אלטלנה מלווה ככתם בלידת אומה. יש
שיאמרו שהיתה זו נקודת השפל בין השמאל
לימין והתוצאה הטראגית ידועה לכולם: לא
פחות מ-16 הרוגים שלוחמי האצ"ל. חשבתי
שאין מתאים יותר ממפקד האצ"ל על מנת
להאיר את עינינו לגבי אותו אירוע.

**שלום רב מר בגין, מה היתה מטרת האונייה
אלטלנה כפי שראו זאת אנשי האצ"ל שהיו
על סיפונה?**

"מטרתם היתה להביא עולים ונשק למדינה
במלחמתה נגד הערבים שרצו לכלותה. רצינו
לסייע לחברינו הנצורים בירושלים הם ביקשו
להביאו, אפילו רק חלק קטן. אחינו הם היו
זקוקים לנשק הזה כאוויר לנשימה בזמן קריטי
במלחמה. מה ביקשנו? לסייע בהעפלתם של
900 מאחינו ניצולי שואה. ונשק שיספיק
לאנשינו.

מה באמת היה על סיפון האונייה ?

כיד הדמיון הטובה- בדיוק מה שהיה נחוץ לנו-
"איזה ציוד נפלא הוטען באונייה זו! אילו כמויות
ואילו סוגים! 5500 רובה, 300 מקלעי-ברן,
50 מכונות יריה "שפנדאו", 4 מיליון כדורים,
10 אלפים פצצות אנטי-אוויריות, 50 רובים
אנטי-טנקים מסוג פיאט עם 1000 פצצות ...
פרוטה לפרוטה צירפנו לרכוש זאת. וקראנו
לאונייה הנהדרת על שמו של מורנו ורבנו
הגדול זאב ז'בוטינסקי".

מה חשבתם שיקרה עם הגיעה לחופשי ישראל?

שיהיה ברור האונייה התעכבה והיתה אמורה להגיע לפני שהוקם צה"ל. כשהגיעה לא ידעתי אך היה ברור לאנשיי שנתקל בחומה ולא בידיים פתוחות. ביקשנו להימנע מעימות זה. ודאי מירי דו צדדי של יהודים על יהודים. "יהודים לא יורים על יהודים" - עלייתי לאונייה באה להביא להשקטת העימות ולכוון לעבר משא ומתן. אולם הצד השני לא הותיר ברירה והציב אולטימטום של עשר דקות כאילו פושעים לפניו. משהתמהמנו פתחו באש, כולל אש תותח גם לאחר שהונף דגל לבן על סיפון האונייה. והתוצאה היתה טראגית. היתה זו שעתו הרעה של בן גוריון בכך אין ספק".

עד כמה הופתעת מתגובת בן גוריון?

"אני רוצה לשאול: מה רצתה הממשלה להשיג? למה הפציצה את האונייה? הנשק היה דרוש לכולנו. למה לא באו לנהל משא ומתן איתי? הם אצים למשא ברודוס ולא עם אחיהם? למה? התנהגותם היתה ברברית יותר מהתנהגותם של הפיראטים הבריטיים." (מ. בגין, 1948).

איך הצלחתם להתגבר על ההלם והזעם?

"מיד לאחר האירוע הנורא היתה זו שעתנו הגדולה, כאשר הבאנו לסיומה של מלחמת האחים בהסכם בין הצדדים, חבירה לצה"ל. חבל שזה הגיע לאחר מחיר כבד של הרוגים רבים ובטביעתה של אנייה עם נשק רב שהיה יכול לסייע למאמצינו בשדה הקרב".

צה"ל הוקם כדי שיהיה למדינת ישראל צבא אחד, כמו בכל מדינה אוטונומית מתוקנת ואסור היה לנסות אפילו לפעול כנגדו. טוב עשה בן גוריון שהורה לסכל את הפעולה הנבזית הזו, גם במחיר של איבוד נשק יקר וכמובן אנשים מחברי האצ"ל. לא בכדי בחר בן גוריון לכנות את התותח שירה "התותח הקדוש". תותח זה שמר על הדמוקרטיה הישראלית מאז וישמור עליה גם בעתיד (הארץ, 1948).

ההוכחה הטובה ביותר להצדקת מעשהו של בן גוריון היא כמובן התוצאה שהגיעה מיד לאחר מכן – בסיום ההפוגה יצא צה"ל לניצחונות מפוארים: מקרבות עשרת הימים ועד כיבוש הגליל, הנגב עד לאל עריש. היה זה רק בזכות האחדות של כוחותינו, הידיעה שיש רק צבא אחד שפועל יחד מתוך מטרה משותפת. כמו מול הפלמ"ח גם כאן ידע בן גוריון לפעול ביתר שאת כדי לגרום לכך להכיר בצה"ל אחד, וכל טענות האצ"ל שמדובר ברדיפה פוליטית בשקר יסודם (ע. אדרת).

יגאל אלון, יצחק רבין ודוד בן גוריון בסיור משותף בנגב

מנחם בגין עם חברי האצ"ל ששוחררו הן המעצר
בפרשה

דבר העורכים

אחדות היא צורך השעה

מדינת ישראל (כן, כמה נחמד להתרגל להגיד את צמד המילים האלה "מדינת ישראל") נמצאת עדיין במלחמה כזו או אחרת. בשלב הראשון עברנו שבועות קשים שיותר שחווינו, הצלחנו לעצור צבאות של לא פחות משבע מדינות ערביות כדי להגיע עד הלום. זה הזמן לגייס את כל הכוחות כדי להתכונן להמשך המאבק מול אויב חיצוני! אך בינינו זה הזמן לאחדות! זה הזמן להעלות כמה שיותר עולים חדשים (בעיקר לאחר שהבריטים כבר אינם אדוני הארץ), לספק נשק, לתת ללוחמים מנוחה, ולהותיר מאחור כעסים ישנים. כך גם לתושבי העורף המותשים. זה הזמן לאפשר למצביאים לתכנן תוכניות קרב ולמדינאים לבצע את עבודתם הדיפלומטית. פרשת אלטלנה חייבת לטבוע בים בדיוק כמו האונייה (הארץ, 1948).

חובה לשים את המחלוקות הקשות, על אף המחיר הכבד של פרשה כאובה זו, ולהתרכז ביחד איך לסיים מלחמה זו. רק אז, נוכל לומר שהגענו לנחלה, לארץ אבותינו ששוב שלנו. לכל צד יש טענות מוצדקות – אנשי האצ"ל בוכים על קבריהם הטריים של 16 לוחמי הארגון, אנשי צה"ל הזדעזעו ממאבק צבאי במהלך מלחמה כנגד בני עמם. כל אחד מהם יצטרך

לחשוב על פשרה כואבת מבחינתו, אבל דבר אחד ברור – זה זמן אחדות, להיות יחד. צבא אחד, עם אחד רק כך ננצח במולדתנו היחידה לה נכספנו 2000 שנה.

מושגים

אלטלנה, האצ"ל, דוד בן גוריון, מנחם בגין, יגאל אלון, הפלמ"ח, מלחמת העצמאות, זאב ז'בוטינסקי, התותח הקדוש, צה"ל

מקורות

" <u>האמת על פרשת אלטלנה</u> ", מאת מנחם בגין, עיתון "המשקיף", 23.6.48.
אצ"ל הפר את הבטחתו לציית לממשלת ישראל בהביאו לארץ אניית נשק לעצמו ובנסותו לפרקה", - עיתון "הארץ", 23.06.1948 https://katzr.net/6b4920
- "משבר פנימי" מאת סופרו המדיני של עיתון הארץ. עיתון "הארץ", 23.06.1948 https://did.li/ylUlw
"מעשה אצ"ל בגידה חמורה" מכריזה ועדת המצב בחיפה". עיתון "הארץ", 23.06.1948 https://did.li/SobUY
<u>פרשת אלטלנה</u> . מאת: חיה רגב וד"ר אביגיל אורן. אתר מט"ח.
<u>פרשת אלטלנה: 75 שנים של שקרים</u> . מאת עופר אדרת. אתר "הארץ"
<u>פרשת האונייה אלטלנה</u> . אתר הפלמ"ח
https://www.begincenter.org.il (אתר מורשת בגין) (צילום
<u>פרשת אלטלנה באתר "פל ים"</u>